

When "Mawwiage" Can't Bring Us Together Today: Weddings in a Time of Quarantine

A. A Play-by-Play of the Siddur Kiddushin

B. Who Do We Need?

שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן מב סעיף ב

הַמְקַדֵּשׁ שְׂלֵא בְּעֵדִים, וְאִפְלוּ בְּעֵד אֶחָד, אֵינָם קְדוּשִׁין. וְאִפְלוּ שְׁנֵיהֶם מוֹדִים בְּדָבָר. וְאִפְלוּ קְדֻשָּׁה בְּפָנֵי עַד אֶחָד וְאֶחָד כִּי קְדֻשָּׁה בְּפָנֵי עַד אֶחָד, זֶה שְׂלֵא בְּפָנֵי זֶה, אֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת. {הַגָּה: וְגַם מְחַמְרִים אִם מְקַדֵּשׁ לְפָנֵי עַד אֶחָד (טוֹר בְּשֵׁם סָמ"ג) אִם שְׁנֵיהֶם מוֹדִים; אָבֵל אִם אֶחָד מְחַמֵּשׁ הַעֵד, אֵין לְחֹשׁ (כִּי מְפָרֵשׁ הַרְשֵׁב"ץ לְדַעַת הַסָּמ"ג). וּבְמָקוֹם עֲגוּן וְדַחֵק, יֵשׁ לְסַמֵּךְ אֲדָבָרֵי הַמְקַלֵּין. וְאֵין חֲלוּק בֵּין אֹמֵר הַעֵד שְׁנֵימְקַדְּשָׁה לְפָנָיו לְבַד, אוֹ שְׂאוֹמֵר שְׁנֵימְקַדְּשָׁה לְפָנָי שְׁנַיִם וְהוּא לְבַד רָאָה, וְהָאֲחֵרִים אֹמְרִים שְׂלֵא רָאוּ (בֵּית יוֹסֵף, וְכֵן מְשַׁמְעֵ בַתְּשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א). וְכֵן אִם קִדַּשׁ לְפָנֵי שְׁנַיִם, וְהָאֶחָד מֵהֶם קָרוֹב, הֵנִי מְקַדֵּשׁ לְפָנֵי עַד אֶחָד. וְעַיִן לְקַמְן סִימָן מ"ז סְעִיף ג'.

שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן מט סעיף ג

כָּל מִי שְׂאִינוּ בְּקִי בְּטִיב גִּטִּין וְקְדוּשִׁין לֹא יִהְיֶה לוֹ עֶסֶק עִמָּהֶם **לְהוֹרוֹת בָּהֶם**, שֶׁבְּקֵל יָכוֹל לְטַעוֹת וַיִּתֵּיר אֶת הָעֶרְוָה וְגוֹרָם לְהַרְבוֹת מְמַזְרִים בְּיִשְׂרָאֵל.

ט"ז אבן העזר הלכות קידושין סימן מט סעיף קטן א

לְהוֹרוֹת בְּהֵן כֵּן פִּירֵשׁ"י **מִשְׁמַע דְּנִתִּינֵי קִידוּשִׁין אֵין קִפִּידָא כ"כ דֵּהֵינֵנו לְסִדְר הַקִּידוּשִׁין תַּחַת הַחֹפֶה שְׂאֵין שֵׁם הוֹרָאָה** וּא"כ בְּגַט הֵיָה נְמִי לְנוּ לֹמֵר כֵּן דֵּהָא כְּלִינְהוּ בַּחֲדָא מַחַת' אֲבָל לְפִי הָאֲמַת אֵינוּ כֵּן דְּבִנְתִּינַת קְדוּשִׁי אֵין שֵׁם הַרְבֵּה פְרָטִים בְּאוֹתוֹ סִידוֹר וְאֵין מְצוּיִן שִׁינוּיִם שֵׁם שְׁשִׁיךְ בֵּהֶם הוֹרָאָה אֲבָל בְּסִידוֹר גִּיטִין הַרְבֵּה מְאוֹד פְּרָטִים וְזֵהוּ וְדָאֵי בְּכֻלָּל הוֹרָאָה וְאֵין לִיתֵן לְסִדְר גִּיטִין אֲלֵא לְמוֹמַחָה בְּרַבִּים וְכֵן הַמְנַהֵג בֵּינֵינוּ שְׂמִכְבְּדִין בְּסִידוֹר קִידוּשִׁין אֲפִילוּ אֵינוּ לְמַדָּן גְּדוֹל מִשְׂא"כ בְּגַט...

פתחי תשובה אבן העזר הלכות קידושין סימן מט סעיף קטן ב

וְעֵינֵן בַּתְּשׁוּ' שְׁבוּ"י ח"ג סי' קט"ז שְׂלֵא כ"כ אֲלֵא דֵּה"ה שְׂלֵא יִסְדֵּר קִידוּשִׁין לְכַתְּחִילָה וְלֵהֲכִי נִקַּט הַש"ס לֹא יִהְיֶה לִי עֶסֶק מִשְׁמַע כָּל הַתַּעֲסָקוֹת בְּעַנְיֵן קְדוּשִׁין וְגִיטִין... וְשֵׁם בַּתְּשׁו' הַגְּאוּן בַּעַל כֵּנ"י כָּתַב שְׂדֵבֵר זֶה הוּא תִּקְנָה מְרַבְנֵי צְרַפְתִּי שֶׁהֵיוּ בִּימֵי ר"ת שְׂגִזְרוּ וְאָמְרוּ שְׂלֵא יִסְדֵּר שׁוּם אָדָם קְדוּשִׁין כ"א מִי שְׁנִבְחָר לְרַב אוֹ מ"צ בְּקֵהִילָתוּ...

שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן לד סעיף ד

בְּרַכַּת אַרוּסִין צְרִיכָה עֲשׂוּרָה, לְכַתְּחִלָּה.

טור אבן העזר הלכות קידושין סימן לד

כתב רב שמואל הנגיד שאין ברכת אירוסין צריכה עשרה ורב האי כתב שצריכה עשרה ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף ז עמוד ב

גופא, אמר רב נחמן: אמר לי הונא בר נתן, תנא: מנין לברכת חתנים בעשרה? שנאמר: ויקח עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה. ורבי אבהו אמר: מהכא: במקלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל.

שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן סב סעיף ד

אין מְבָרְכִין בְּרֵכַת חֲתָנִים, אֶלָּא בְּעֵשְׂרֵה גְדוּלִים וּבְגֵי חוֹרֵין, וְחֲתָן מִן הַמְּנִינִין, בֵּין כְּשֵׁאוּמְרִים אוֹתָם בְּשַׁעַת נִשׁוּאֵין בֵּין כְּשֵׁאוּמְרִים אוֹתָם אַחַר בְּרֵכַת הַמְּזוּזִין;

בית שמואל אבן העזר הלכות קידושין סימן סב סעיף קטן ד

אלא בעשרה. ובמקום דליכא עשרה אין לעשות נישואים כ"כ הרשב"א ובפסקי מהרא"י חולק ע"ז והב"י הסכים לדברי הרשב"א ובד"מ כתב אין דבריו נראים אלא אין הברכות מעכבין מיהו לכתחילה יש ליהדר ולהדר אחר עשרה, ואם א"א בעשרה אלא בטורח גדול הוי כדיעבד כמ"ש בת"ה טורח גדול הוי כדיעבד וברכת ארוסין לכ"ע א"צ עשרה אלא לכתחלה כמ"ש ס"ס ל"ד:

בית יוסף אבן העזר הלכות קידושין סימן סב

ובכתבי מה"ר איסרלן סימן ק"מ כתב בשם תשובת המיימוני דאין ברכות מעכבות דיעבד דמסתברא **דכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה** היינו בלא חופה אלא דנקט בלא ברכה לפי שעושין ברכה בשעת נישואין **וכי תעלה על דעתך אם אין במדינה עשרה שלא תנשא אשה משום דברכת חתנים בי' עכ"ל** ואין דבריו נראין דמה טענה היא זו דאין הכי נמי שאם אין שם עשרה שלא תנשא אשה ואין זה אלא כמכריע הדבר בעצמו:

פתחי תשובה אבן העזר הלכות קידושין סימן סב סעיף קטן ז

עיינ בתשובת נו"ב סי' נ"ו על דבר המסדר קדושין שבירך ברכת אירוסין וברכת נישואין בלא עשרה וכתב כי בודאי הדיוט כזה עון פלילי הוא שיהא לו עסק בטיב קדושין אבל על כל זה הקדושין והחופה גמרו קניינם ואפ"ל לדעת הרשב"א דהברכות מעכבות ובמקום שאין עשרה אין לעשות נישואין מ"מ כאן שכבר בירך אלא שלא היו שם עשרה זה אינו מעכב דיעבד בכל דבר הצריך עשרה והביא ראיות לזה (עי' בס' יד המלך פ"י מה"א דין ה' מ"ש עליו בזה) וסיים

דמ"מ אין הפסד כאשר יזדמן שם נישואין יעמדו גם הזוג הזה סמוך לחופה ויכוונו לצאת בברכה שיברכו להחתן והכלה האחרים (וגם המברך יכוון להוציאה) ע"ש:

C. Contemporary Presentations

שיטת הרב מרדכי וויליג, מתוך "שו"ת קורונה", עמוד ט

לקדושין ונישואין צריך רק שני עדים כשרים- הרב המסדר קדושין ועוד אחד. אמנם לשבע ברכות צריך מנין, ורצוי לאסוף מנין אם אפשר. וכשא"א משום סכנה או החוק, לא כדאי לדחות את החתונה, וק"ו כדי לקיים חתונה המונית. אבל אם החתן והכלה רוצים לדחות, הרשות בידם. וכדאי להציע, כבקשת כמה זוגות, שאפשר לקיים סעודה כשיעבור זעם עם צלמים ותזמורת ואפילו עם שמלה לבנה וחזרה על מעמד החופה, אבל בלי ברכות. קריאת הכתובה אפשר ע"י זום לכבד בן משפחה או רב כרצון החתן והכלה.

פניני חשוקי חמד על מגיפת הקורונה חלק ג עמודים כט-ל

ביקשו להשלים מנין לחופה, והתברר שהוא אינו יהודי

שאלה

מעשה שאירע בחופה שהתקיימה ב"תקופת החירום", בימי התפשטות נגיף הקורונה, שעל פי הוראת הרשויות, החופות התקיימו בתקופה זו במעמד עשרים איש בלבד.

המחותנים דנו החליטו להזמין למעמד הנישואין עשרה גברים ועשר נשים מקירבה ראשונה, אלא שלאחד המוזמנים נודע, זמן מה טרם החופה, שעליו להיכנס ל"בידוד", כך שלחופה הגיעו תשעה גברים בלבד.

האנשים ביקשו מהשומר שנכח במקום להשלים להם למנין, והאיש הסכים בשמחה והצטרף עליהם. לאחר שבירכו את הברכות, התברר שהשומר אינו יהודי, אלא דרוזי... כך שהאנשים בירכו ברכת חתנים [את השבע ברכות] שלא בעשרה.

נשאלת השאלה, האם בדיעבד יצאו ידי חובה, והאם דינה ככלה בלא ברכה שאסורה ביחוד?

יב. אכן ב"ערוך השולחן" (ס"ב, סי"ג) הביא דברי הנוב"י שמעיקר אם בירכו ברכת חתנים בפחות מעשרה יצאו יד"ח בדיעבד, וכתב עליו שלא משמע כן מכל הפוסקים, ושיש לדחות את ראיותיו, ושכן כתב נכדו של הנוב"י בספר "יד המלך". וע"ע בשו"ת "יביע אומר" [ח"ב אה"ע סי' ו' אות ז'] שהביא ראה מדברי הרו"ה בעל המאור שאף בדיעבד אם בירכו ברכת חתנים בפחות מעשרה לא יצאו יד"ח. וסיים היבי"ע: "ולפענ"ד, אם אינם מוצאים חופה [של חתן וכלה אחרים] בנקל ובזמן מועט, יכולים לחזור ולברך שבע ברכות בעשרה".

הביאני חדריו עמודים קה-קו

ברכת חתנים

א. לכתחילה יש להקפיד שיהיו עשרה בברכת אירוסין מלבד החתן, שני העדים והמסדר קידושין^ב. אך אין מברכים את השבע ברכות כאשר אין עשרה גברים כולל החתן במעמד החופה. ועל כן כאשר יש סכנת הדבקה

בזמן המגיפה יש למצוא את הדרך שיוכלו להמצא עשרה גברים לכה"פ בזמן החופה תוך הקפדה על כללי הזהירות הנדרשים^ג.

ב. נחלקו הפוסקים אם לא בירכו ז' ברכות בחתונה, האם האשה אסורה לבעלה לאחר החופה^ד.

ד. דעת הב"ש שם סק"ד שאכן האשה אסורה לבעלה אף כאשר נכנסה לחופה אם לא בירכו הז' ברכות. אך בשו"ת נודע ביהודה קמא חלק אהע"ז סי' נ"ו שהובא בפתחי תשובה שם סק"ז פסק שלאחר שנכנסה לחופה אינה אסורה לבעלה אף אם לא בירכו הברכות בגלל שלא היו עשרה וכדו' וכתב הפת"ש שם שדעת רוב הפוסקים כהנוב"י. ובפסקי הגר"ש שכטר כתב שבשעת הדחק גדול כשעת הסכנה הנוכחית, מן הנכון הוא לנהוג כדעת רוב הפוסקים, לעשות חופה לפרוס טלית על שניהם - לנוהגים כן, ויחוד שלא בעשרה כדי למעט בסכנה בכל מאי דאפשר, וציין שכן כתב בשו"ת עמק הלכה ח"א סי' ס"ז.